

Fortsat vigende organisationsgrad

Den samlede organisationsgrad per 1. januar 2010 er på et år faldet med et halvt procentpoint til 67,4 pct. Fraregnet de 'gule' organisationer kan organisationsgraden opgøres til 60,9 pct.

ANALYSE

Jesper Due & Jørgen Steen Madsen

18. august 2010

Medlemstallet i de faglige organisationer i Danmark har – som det fremgår af tabel 1 – været svagt vigende fra 1. januar 2009 til 1. januar 2010. I alt er medlemstallet faldet med 14.000 til 1.804.000 medlemmer. Den faglige organisationsgrad er samtidig reduceret med et halvt procentpoint til i alt 67,4 pct. per 1. januar 2010. Det er et begrænset tab, men set i forhold til højdepunktet på næsten tre fjerdedele organiserede i 1995 er der tale om en klart vigende tendens.

Den bagvedliggende tendens siden midten af 1990'erne er også fortsat i 2009, hvor forbundene under LO har tabt medlemmer, mens det først og fremmest er de ideologisk alternative organisationer – med Kristelig Fagforening og Det Faglige Hus i spidsen – der vokser. LO-forbundenes kontingentbetalende medlemmer er således faldet med 32.000 fra 2009 til 2010, mens de ideologisk alternative er gået frem med 20.000. Hvis organisationsgraden måles uden de alternative, der betragtes som en trussel af den etablerede fagbevægelse, nærmer tallet sig nu faretruende de 60 pct. i forhold til højdepunktet på over 70 pct. i 1995.

Hvis de overenskomstbærende organisationers fastholdelse af en høj organisationsgrad kan ses som en forudsætning for opretholdelsen af den danske model med parternes selvregulering af løn- og arbejdsvilkår, kan den fortsatte tendens til faldende medlemstal vurderes som en langsigtet trussel mod aftalesystemet.

Vi udgiver i oktober en omfattende analyse af udviklingen i organisationsgraden, hvor det bl.a. nærmere undersøges, hvad det er for grupper, de faglige organisationer har særlige vanskeligheder ved at organisere. Publikationen med titlen *Udviklingen i den faglige organisering: årsager og konsekvenser for den danske model* udgives i serien LO-dokumentation.

Tabel 1 Hovedoverorganisationer på lønmodtagersiden 1985-2010 (tal i 1000'er)

	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2010
LO ¹	1.119	1.138	1.208	1.167	1.142	987	955
FTF	309	325	332	350	361	358	358
AC	74	103	132	150	163	133+	137+
LH	24	71	75	80	76	80	83
Ideologisk alternative*	13	31	53	68	94	153	173
Uden for hovedorg. ²	161	115	62	55	57	107+	98+
I alt	1.700	1.783	1.862	1.870	1.893	1.818	1.804
Lønmodtagere og ledige	2.434	2.613	2.547	2.614	2.640	2.677	2.676
Organisationsgrad	69,8%	68,2%	73,1%	71,5%	71,7%	67,9%	67,4%
Eksklusiv alternative	69,3%	67,0%	71,0%	68,9%	68,1%	62,2%	60,9%

Kilder: Statistisk Årbog, Arbejdskraftundersøgelserne, 1.kvartal de udvalgte år, Danmarks Statistik, og tal fra LO. Medlemstallene er pr. 1. januar de udvalgte år.

* Organisationer, der ikke alene står udenfor hovedorganisationerne, men også opfatter sig som et alternativ til de etablerede fagforbund – såkaldt 'gule' fagforeninger.³

¹ Vedr. LO kan Statistisk Årbogs tal ikke anvendes, da der i modsætning til de øvrige organisationer er tale om bruttotal og ikke netttotal. Siden 2002 offentliggør LO selv årligt det samlede medlemstal og herunder både bruttotallet (aktive og passive medlemmer, dvs. inkl. pensionister o. lign.) og netttotallet (kontingentbetalende medlemmer). Tallene i tabellen fra 2005 og frem er derfor fra LO's egne opgørelser. For de tidligere år er netttotallet fastsat skønsmæssigt, idet der er regnet med, at 80 pct. af det officielle medlemstal er kontingentbetalende medlemmer. Det svarer nogenlunde til forskellen mellem brutto- og netttotal i LO's egne opgørelser fra de senere år.

² Der er i gruppen "Uden for hovedorganisationerne" enkelte dobbelttællinger i Statistisk Årbog, hvor organisationer både er rubriceret her og under en af hovedorganisationerne. Da det er inden for 'bagatelgrænsen' har vi valgt her at se bort fra disse dobbelttællinger. Vores samlede tal er derfor især for 1995 og 2000 en anelse større end det reelle antal organiserede. I 2009 og 2010 er der kun en enkelt dobbelttælling af Brancheforeningen Trafik & Jernbane, der er del af HK.

³ Her er medregnet organisationerne fra Det faglige Hus (dvs. Funktionærkartellet/Teknikersammen slutningen og Fagforeningen Danmark) samt Kristelig Fagforening, men ikke Business Danmark (tidl. Danske Sælgere og Danmarks Aktive Handels-

+ AC's tilbagegang og Øvriges fremgang 2009 og 2010 er alene et resultat af, at Ingeniørforeningen i Danmark og Landinspektørforeningen per 1. januar 2009 forlod akademikerorganisationernes sammenslutning. Vi har i en justeret tabel (Tabel 1a) illustreret, hvordan udviklingen ser ud, hvis vi stadig holder akademikergrupperne samlet.

AC's tab af medlemmer

Udover LO's faldende medlemstal og de "gule" organisations vækst fortsætter akademikergrupperne den stigende tendens, mens FTF-organisationerne, der især dækker grupperne med mellemlang videregående uddannelse, har stagnerende medlemstal. Medlemsudviklingen mellem de overenskomstbærende organisationer afspejler således i høj grad forskydningen i erhvervs- og uddannelsesstrukturerne.

Tendensen sløres dog af, at AC per 1. januar 2009 mistede Ingeniørforeningen i Danmark (IDA), der var den største medlemsorganisation, samt den lille landinspektørforening. Uden disse udmeldelser ville 'AC-området' som helhed stadig være præget af betydelig vækst.

Om denne ændring er noget midlertidigt og situationsbestemt eller udtryk for en langsigtet tendens, kan endnu ikke siges. Det kan på en ene side fastslås, at der tidligere har været eksempler på, at større organisationer for en kortere periode har forladt deres hovedorganisationsfællesskab. Det gælder således både læger og ingeniører. Der er stadig tætte forbindelser og ikke alene i den offentlige sektor. Fx er de fleste af ingeniørernes overenskomster på det private arbejdsmarked indgået sammen med andre akademikerorganisationer. Hvis de to udmeldte organisationer stadig henregnes under akademikerfællesskabet, ville AC per 1. januar 2010 have haft 50.000 flere medlemmer eller 187.000 medlemmer i alt.

I noget af retorikken omkring IDA's nye placering er der på den anden side også klare markeringer af ønsket om en mere uafhængig status med en vis afstandtagen til den traditionelle fagbevægelse. Så det er muligt, at der er tale om en mere permanent opsplitting, som måske også kan brede sig til andre af de lidt større forbund.

Fordelingen mellem hovedorganisationerne

Den langsigtede tendens fra 1985 til 2010 er markant. LO-forbundene er gået fra at dække to tredjedele af de organiserede lønmodtagere til kun at dække godt halvdelen. Samtidig er det først og fremmest AC – og kun i meget begrænset

---

rejsende), der er en branchespecifik organisation, og ikke som eksempelvis De Kristelige kan siges at deltage i en ideologisk kamp mod den traditionelle fagforeningsbevægelse – selv om de måske nok i HK vil se dem som "gule". Danmarks Frie Fagforening fra Aalborg er ikke med i statistikken, da de åbenbart har valgt at undlade at indsende oplysninger til Danmarks Statistik (jf. anmærkning til tabellen i Statistisk Årbog for de udvalgte år).

udstrækning FTF – der er gået frem og opnået en lidt større andel. Den øvrige del af det, der kan betegnes som den etablerede fagbevægelse har således kun i en vis udstrækning kunnet kompensere LO-organisationernes tab.

Tabel 2 Fagforeningsmedlemmer 1985-2010 fordelt på hovedorganisationer (antal i 1000'er og procent)

	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2010
LO	1.119 66%	1.138 64%	1.208 65%	1.167 62%	1.142 60%	987 54%	955 53%
AC	74 4%	103 6%	132 7%	150 8%	163 9%	133 7%	137 7%
FTF	309 18%	325 18%	332 18%	350 19%	361 19%	358 20%	358 20%
LH	24 1%	71 4%	75 4%	80 4%	76 4%	80 4%	83 5%
Ideologisk Alternative	13 1%	31 2%	53 3%	68 4%	94 5%	153 8%	173 10%
Øvrige uden for HO'erne	161 10%	115 6%	62 3%	55 3%	57 3%	107 6%	98 6%
I alt	1.700 100%	1.783 100%	1.862 100%	1.870 100%	1.893 100%	1.818 99%	1.804 101%

Kilder: Statistisk Årbog, tal fra LO og egne beregninger.

Det er – jf. Tabel 1 og Tabel 2 – alene Ingeniørforeningens og Landinspektørforeningens udmeldelse af AC pr. 1. januar 2009, der er årsagen til akademiker-sammenslutningens faldende andel af fagforeningsmedlemmerne fra 2005 til 2009/10. Hvis disse organisationer fortsat blev rubriceret sammen med de øvrige akademikerorganisationer – som det gengives i Tabel 1a og 2a – ville AC ikke alene bevare sin andel, men endda gå lidt frem fra 9 til 10 pct.

Det er i høj grad de ideologisk alternative organisationer, der har vundet frem. Deres andel er vokset fra 1 pct. til 10 pct. på de 25 år siden 1985. Selv om de stadig kun repræsenterer hvert tiende fagforeningsmedlem, er de vokset fra at være et marginalt element til at udgøre en reel trussel mod den etablerede fagbevægelse i almindelighed og LO-forbundene i særdeleshed.

Vedr. de ideologisk alternative

Det er i den første opgørelser – dvs. 1985 – kun Kristelig Fagforening og Kristelig Funktionær-Organisation, der er med. I 1990 er der i alt 4 alternative organisationer: Funktionærkartellet, Tekniker Sammenslutningen, Kristelig Fagforening og Kristelig Funktionær-Organisation.

I 1995 er det de samme organisationer, men her er de første to slået sammen til Funktionærkartellet/Teknikersammenslutningen (de blev siden grundlaget for Det Faglige Hus i Esbjerg). I 2000 er der også sket en fusion i den kristelige familie, så der nu kun er to ”gule” sammenslutninger med: Funktionærkartellet/Teknikersammenslutningen og Kristelig Fagforening.

I 2005 er *Fagforeningen Danmark* (som en del af det Det Faglige Hus i Esbjerg) kommet med i tabellens opgørelse af forbund uden for hovedorganisa-

tionerne. Så her har vi udover denne nye organisation i statistikken stadig *Funktionærkartellet/Teknikersammenslutningen* og *Kristelig Fagforening* indregnet. I en anmærkning til tabellen skrives det, at *Danmarks Frie Fagforening* (der er baseret i Aalborg) ikke er med, idet organisationen ikke har indberettet sit medlemstal.

I 2010 er en ny fagforening under Det Faglige Hus, nærmere bestemt *2B – Bedst og Billigst*, også kommet med i den officielle statistik.

Tallene for de ideologisk alternative er næppe overvurderet – snarere tværtimod. I øvrigt er den gamle Sammenslutningen af Firmafunktionærer, der nu hedder Frie Funktionærer, også udenfor. I sin tid var SFF med under FTF, mens denne organisation kæmpede med HK om funktionærmedlemmer i den private sektor. Men i sammenhæng med normaliseringen af forbindelserne med FTF og LO røg SFF ud af 'det gode selskab', og denne organisation må derfor siges at tilhøre den ideologisk alternative gruppe.

Ifølge organisationens hjemmeside er FRIE Funktionærer en fagforening med egen tværfaglig a-kasse, der har ca. 24.000 medlemmer, og som siden 1951 år har kæmpet for organisationsfrihed i Danmark. A-kassen er med i Arbejdsdirektoratets statistik over arbejdsløsheds-kasser (med godt 21.000 medlemmer pr. 1. januar 2009), men de er ikke med i den officielle statistik over faglige organisationer. De Esbjerg baserede alternative faglige organisationer, Fagforeningen Danmark og Funktionærkartellet/Teknikersammenslutningen har i øvrigt fælles a-kasse, der hedder Danske Lønmodtageres a-kasse (med et medlemstal pr. 1. januar 2009 på godt 62.000).

FAOS
18.08.10

Bilagstabeller

Tabel 1a Hovedoverorganisationer på lønmodtagersiden 1985-2010
(tal i 1000'er)

	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2010
LO	1.119	1.138	1.208	1.167	1.142	987	955
FTF	309	325	332	350	361	358	358
AC	74	103	132	150	163	182+	187+
LH	24	71	75	80	76	80	83
Ideologisk alternative	13	31	53	68	94	153	173
Øvrige uden for Hovedorg.	161	115	62	55	57	58+	48+
I alt	1.700	1.783	1.862	1.870	1.893	1.818	1.804
Lønmodtagere og ledige	2.434	2.613	2.547	2.614	2.640	2.677	2.676
Organisationsgrad	69,8%	68,2%	73,1%	71,5%	71,7%	67,9%	67,4%
Eksklusiv alterna- tive	69,3%	67,0%	71,0%	68,9%	68,1%	62,2%	60,9%

Kilder: Som Tabel 1. + Ingeniørforeningen og Landsinspektørforeningen er medregnet i tallene for AC og dermed fjernet fra "Øvrige" for at vise den langsigtede udvikling for hovedgrupperne på arbejdsmarkedet.

Tabel 2a Fagforeningsmedlemmer 1985-2010 fordelt på hovedorganisationer (antal i 1000'er og procent)

	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2010
LO	1.119 66%	1.138 64%	1.208 65%	1.167 62%	1.142 60%	987 54%	955 53%
AC	74 4%	103 6%	132 7%	150 8%	163 9%	182+ 10%	187+ 10%
FTF	309 18%	325 18%	332 18%	350 19%	361 19%	358 20%	358 20%
LH	24 1%	71 4%	75 4%	80 4%	76 4%	80 4%	83 5%
Ideologisk Alternative	13 1%	31 2%	53 3%	68 4%	94 5%	153 8%	173 10%
Øvrige uden for HO'erne	161 10%	115 6%	62 3%	55 3%	57 3%	58+ 3%	48+ 3%
I alt	1.700 100%	1.783 100%	1.862 100%	1.870 100%	1.893 100%	1.818 99%	1.804 101%

Kilder: Statistisk Årbog, tal fra LO og egne beregninger. + Medlemmerne af Ingeniørforeningen i Danmark og Landsinspektørforeningen er her rubriceret under AC i stedet for under "Øvrige" for at illustrere den mest markante tendens i udviklingen mellem hovedgrupperne.